

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 226/2023-33

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša a sudcov Ladislava Dudíťa (sudca spravodajca) a Libora Duľu v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

náhradu trov konania. Na základe odvolania sťažovateľov krajský súd uznesením č. k. 6 Co 186/2014-1431, 6 Co 187/2014 z 30. septembra 2014 potvrdil rozhodnutie súdu prvej inštancie. Na základe podaného dovolania Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako dovolací súd uznesením č. k. 7 Cdo 409/2015 z 21. októbra 2015 obe uznesenia súdov nižšej inštancie zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

4. Okresný súd uznesením z 30. augusta 2016 rozhodol tak, že sťažovateľom nárok na náhradu trov konania nepriznal. Na podklade sťažovateľmi podaného odvolania krajský súd svojím uznesením č. k. 6 Co 254/2016-2268 z 31. júla 2017 zrušil v poradí druhé uznesenie okresného súdu a vec mu vrátil na nové rozhodnutie.

5. V poradí tretím uznesením z 12. októbra 2018 okresný súd rozhodol o nepriznaní náhrady trov konania sťažovateľom. Na základe podaného odvolania krajský súd uznesením zo 14. marca 2019 zmenil uznesenie okresného súdu a sťažovateľom priznal náhradu trov konania s výnimkou úkonov právnych služieb tam špecifikovaných. Zároveň stanovil postup na určenie základnej sadzby tarifnej odmeny. Tretím výrokom nepriznal stranám sporu náhradu trov odvolacieho konania. Žalobca napadol uznesenie krajského súdu zo 14. marca 2019 dovolaním, ktoré najvyšší súd odmietol uznesením č. k. 4 Cdo 129/2020 z 29. júla 2020.

6. Následne okresný súd uznesením z 19. mája 2021 rozhodol, že v konaní bude pokračovať s dedičmi po pôvodnom žalovanom v 13. rade. Žalovaní oznámili 1. apríla 2022 a 15. augusta 2022 okresnému súdu skutočnosti o úmrtí žalovaných v 58. rade a 67. rade a žiadali okresný súd o pokračovanie s ich dedičmi. Okresný súd uznesením z 30. novembra 2022 rozhodol, že pokračuje v konaní s dedičmi po pôvodnom žalovanom v 3. rade, po pôvodnom žalovanom v 18. rade. Sťažovatelia následne 13. decembra 2022, 11. januára 2023 a 2. februára 2023 predložili okresnému súdu uznesenia o dedičstve po žalovanom v 67. rade a 58. rade. Okresný súd vydal 28. februára 2023 uznesenie o pokračovaní s dedičmi na strane žalovaných v 58. a 67. rade. O trovách konania dosiaľ rozhodnuté nebolo.

7. Lustráciou v registri konaní pred ústavným súdom bolo zistené, že sťažovatelia sa už v minulosti obrátili na ústavný súd s ústavnými sťažnosťami namietajúcimi porušenie identických práv v napadnutom konaní, pričom ústavný súd uzneseniami č. k. IV. ÚS 2/2019 z 10. januára 2019 a č. k. II. ÚS 460/2021 zo 14. októbra 2021 ich ústavné sťažnosti odmietol z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

II.

Argumentácia sťažovateľov

8. Sťažovatelia v ústavnej sťažnosti zrekapitulovali doterajší priebeh napadnutého konania a uviedli, že v minulosti viacerí z nich podali sťažnosti na prietahy predsedovi okresného súdu podľa § 62 a nasl. zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, pričom niektoré z nich boli vyhodnotené ako dôvodné. Sťažovatelia taktiež osobitne poukázali na skutočnosť, že okresný súd od vydania uznesenia z 19. mája 2021 o pristúpení dedičov po žalovaných do konania do vydania uznesenia z 30. novembra 2022 vo veci nekonal 17 mesiacov a 11 dní, čo po odpočítaní mesiacov, keď bol spis postúpený ústavnému súdu, predstavuje nečinnosť v trvaní viac ako 15 mesiacov.

9. Podľa názoru sťažovateľov má veľký podiel na spôsobených priet'ahoch v napadnutom konaní neefektívna, nesústredená a zmätočná činnosť okresného súdu, pričom poukázali na zrušujúce rozhodnutia krajského súdu v jednotlivých odvolacích konaniach a najvyššieho súdu v dovolacom konaní. Sťažovatelia sa domnievajú, že k celkovej dĺžke napadnutého konania prispela aj neefektívna, nesústredená a zmätočná rozhodovacia činnosť krajského súdu, ktorý v jednotlivých odvolacích konaniach spôsobil zbytočné priet'ahy v trvaní 1 roka, 7 mesiacov a 14 dní.

10. V závere sťažovatelia zhodnotili, že celková dĺžka rozhodovania o trovách konania od právoplatnosti rozsudku okresného súdu v merite veci (23. apríl 2014) ku dňu podania ústavnej sťažnosti predstavuje 8 rokov, 10 mesiacov a 14 dní. Je absolútne neprijateľné, aby konanie o náhrade trov konania trvalo takú dlhú dobu a aby celé konanie trvalo viac ako 17 rokov a 6 mesiacov a stále nebolo právoplatne skončené.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

11. Podstatou ústavnej sťažnosti je tvrdené porušenie základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (čl. 38 ods. 2 listiny) a práva na prerokovanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní v rozhodovaní o trovách konania, ako aj krajského súdu v jednotlivých odvolacích konaniach.

12. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 302/2020).

13. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 22/2016) spravidla zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú (i) právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, (ii) správanie účastníka súdneho konania a (iii) postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02).

III.1. K namietanému porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu:

14. V súvislosti s postupom okresného súdu sťažovatelia poukázali na celkovú dĺžku rozhodovania o trovách konania, pričom podľa ich názoru priet'ahy v napadnutom konaní spôsobil okresný súd nečinnosťou, ako aj svojou neefektívnou a nesústredenou činnosťou.

15. Predmetom napadnutého konania v kontexte sťažnostnej argumentácie je v súčasnosti rozhodovanie o výške náhrady trov konania. Všeobecný súd rozhoduje o náhrade trov konania podľa vopred ustanovených zásad a podľa úkonov, ktoré boli v konaní vykonané účastníkmi (resp.

stranami sporu) a ich právnymi zástupcami. Ústavný súd postup pri rozhodovaní o náhrade týchto trov nepovažuje za právne zložitý. Skutkovo musí v každom prípade vychádzať v zásade z obsahu spisu. Na základe uvedeného rozhodovanie o náhrade trov konania zásadne nemožno považovať za postup všeobecného súdu, ktorý by vykazoval osobitnú skutkovú náročnosť (m. m. III. ÚS 711/2017, IV. ÚS 54/2022). Ústavný súd však poukazuje na počet strán sporu, konkrétne žalovaných, ktorý v súčasnosti predstavuje 111 žalovaných, pričom tento počet sa v priebehu konania opakovane mení v dôsledku úmrtí viacerých žalovaných a následných dedičských konaní. Táto skutočnosť má zásadný dopad na celkovú dĺžku konania a spôsobuje, že konanie možno považovať v konkrétnostiach danej veci za osobitne skutkovo zložitú.

16. Pri hodnotení správania sťažovateľov ústavný súd poukazuje na skutočnosť, že v minulosti už napadnuté konanie okresného súdu v súvislosti s trovami konania preskúmaval, pričom v danej súvislosti uviedol, že sťažovatelia svojimi úkonmi čiastočne ovplyvnili aj celkovú dĺžku rozhodovania okresného súdu o trovách konania (pozri uznesenia sp. zn. IV ÚS 2/2019 a sp. zn. II. ÚS 420/2021). Ústavný súd v danej súvislosti pripomína, že v súlade s platnou judikatúrou EŠLP sťažovateľovi síce nemôže byť vyčítané uplatnenie procesných prostriedkov, ktoré mu na ochranu jeho práv poskytuje vnútroštátny právny poriadok, avšak na druhej strane podľa EŠLP nemožno pričítať štátu zodpovednosť za prietahy, ktoré v konaní vznikli v dôsledku nutnosti vysporiadať sa s takýmito návrhmi (k tomu pozri rozsudok EŠLP č. 52859/99 z 25. 5. 2004 Dostál proti Českej republike, § 220).

17. Pri hodnotení postupu okresného súdu si ústavný súd vyžiadaval vyjadrenie predsedu okresného súdu, ktorý v podstatnom poukázal na skutočnosť, že okresný súd vydal 28. februára 2023 uznesenie o pokračovaní s dedičmi na strane žalovaných v 58. a 67. rade, ktoré bolo 7. marca 2023 expedované jednotlivým účastníkom konania. Po právoplatnosti tohto uznesenia okresný súd vydá rozhodnutie o trovách konania. Zároveň poukázal na počet účastníkov konania a skutočnosť, že rozhodovanie o trovách je ovplyvnené prebiehajúcimi dedičskými konaniami. Ubezpečil ústavný súd, že v predmetnej veci je vykonávaný dohľad predsedu súdu a pravidelne sa zisťuje priebežný stav konania.

18. Ústavný súd pri posúdení konkrétnych okolností danej veci súhlasí s argumentáciou okresného súdu. Je zrejmé, že úmrtia niektorých žalovaných a prebiehajúce dedičské konania sú objektívne okolnosti ovplyvňujúce dĺžku napadnutého konania okresného súdu, ktoré okresný súd nedokáže akokoľvek ovplyvniť. Od okresného súdu nemožno požadovať, aby na tieto okolnosti neprihliadal, keďže okruh účastníkov konania sa neustále mení a s ním sa mení (resp. môže meniť) aj výška trov konania. Ústavný súd súhlasí, že celkovú dĺžku konania nemožno považovať za adekvátnu, ale, prihliadnuc na uvedené, by bolo nekorektné pripísať plnú zodpovednosť okresnému súdu.

III.2. K namietanému porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom krajského súdu v odvolacích konaniach:

19. Ústavný súd v súvislosti s namietaným porušením označených práv postupom krajského súdu v jednotlivých odvolacích konaniach poukazuje na svoju konštantnú judikatúru, podľa ktorej podstatou a cieľom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a práva

na prejednanie záležitosti v primeranej lehote je odstránenie stavu právnej neistoty. Ústavný súd preto poskytuje ochranu tomuto základnému právu len vtedy, ak bola na ústavnom súde uplatnená v čase, keď namietané porušenie tohto práva ešte mohlo trvať (napr. I. ÚS 22/01, I. ÚS 77/02, I. ÚS 116/02). Ak v čase doručenia sťažnosti ústavnému súdu už nemôže dochádzať k namietanému porušovaniu označeného práva, ústavný súd sťažnosť odmietne ako zjavne neopodstatnenú, pretože konanie o takej sťažnosti pred ústavným súdom už nie je spôsobilé naplniť účel ochrany, ktorý ústavný súd poskytuje vo vzťahu k základnému právu na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny (I. ÚS 6/03). Uvedený právny názor ústavného súdu je akceptovaný aj judikatúrou EŠLP (pozri Miroslav Mazurek proti Slovenskej republike, rozhodnutie o sťažnosti č. 16970/05 z 3. 3. 2009).

20. Vzhľadom na to, že všetky odvolacie konania krajského súdu boli v čase doručenia ústavnej sťažnosti právoplatne skončené, ústavný súd ju ani v danej časti nemohol prijať na ďalšie konanie.

21. Zhrňujúc už uvedené, ústavný súd uzatvára, že ústavná sťažnosť sťažovateľov bola odmietnutá ako celok pri jej predbežnom prerokovaní podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. apríla 2023

Miroslav Duriš
predseda senátu